

SEKTAŠTVO JE OTROV

Intervju s prof. Seyyed Hossein Nasrom

Razgovarala i prevela: Fatima ŽUTIĆ
Korekcija prijevoda: Asim ZUBČEVIĆ

UDK 28(091)(047.53)

O problemima s kojim se susreće današnji muslimanski svijet, sektaškim konfliktima koji potresaju Bliski istok, tradicionalnom islamu te *rastućoj ksenofobiji i islamofobiji širom svijeta* razgovarali smo sa Seyyed Hosseinom Nasrom, koji je jedan od najznačajnijih savremenih islamskih učenjaka i filozofa. Rođen je 1933. godine u Iranu, a školovao se na MIT-u i Harvadu. Bio je rektor Teheranskog univerziteta i osnivač Iranske akademije za filozofiju. Od 1984. godine predaje islamske nauke na Univerzitetu "George Washington" gdje je danas profesor emeritus. Autor je više od 25 knjiga i preko pet stotina naučnih članaka, a njegove knjige i tekstovi prevedeni su na brojne svjetske jezike uključujući i bosanski.

NOVI MUALIM: Poštovani profesore Nasr, na početku ovog razgovora, možete li nam, molim Vas, reći na čemu ste radili posljednjih pet godina?

HOSSEIN NASR: Bismillahi-r-Rahmani-r-Rahim. Prvo želim poselamiti profesora Karića, mog starog prijatelja. Drago mi je i hvala Allahu da je dobro i da još uvijek radi. Želim mu dug i uspješan život kao i mojim ostalim prijateljima u Bosni, Rešidu Hafizoviću, Nevadu Kahteranu, Mustafi Ceriću i ostalima. Sve ih poznajem veoma dugo i želim im dobro, kao i bosanskoj zajednici koju osjećam bliskom. Imao sam zadovoljstvo posjetiti Bosnu devedesetih godina, nedugo nakon razarajućeg rata, istovremeno radosnom i tužnom prigodbom. Radosnom u smislu upoznavanja ove vitalne islamske kulture u srcu Evrope te dobrih muškarca i žena posvećenih duhovnom i intelektualnom životu, a tužnom zbog mnoštva

mezara bosanskih mladića ubijenih u ratu što je jedan od najtužnijih prizora koje sam vidio u životu. Tada je predsjednik Izetbegović izrazio želju da me vidi. Nikada neću zaboraviti izvanredan razgovor koji smo vodili.

Uvijek sam se osjećao dijelom bosanskog naučnog svijeta, posebno od ranih devedesetih kada su počeli prevodi mojih djela na bosanski jezik.

Kad je u pitanju moj rad u posljednjih pet godina, najvažniji dio je izučavanje Kur'ana. To je novi prijevod i komentar Kur'ana, koji također uključuje i eseje o Kur'anu, koje su napisali muslimani sunnije i šiije. Za komentar su korišteni i sunnijski i šiijjski izvori, što je rezultiralo djelom koje predstavlja nesektaško univerzalno razumijevanje Kur'ana. U to sam uložio oko deset godina svog života radeći sa tri-četiri mlada naučnika koji su rođeni na Zapadu, ali su muslimani. Postavio

sam pitanje izdavaču Harperu, zašto bi nemuslimani radili na projektu *The Study Qur'an*, ako su na projektima *The Study Bible* i *The Study Torah* radili kršćani i jevreji? Naručio sam seriju eseja o različitim sadržajima Kur'ana od naučnika koji dolaze sa različitih univerziteta, od šejhu-l Azhara do mladih modernih naučnica, od Malezije do SAD što pokriva cijeli islamski svijet i geografski i starosno.

Rezultat ovoga rada je knjiga od dvije hiljade stranica koja je, el-hamdulillah, objavljena prije više od godinu dana. Knjiga se prevodi na turski i perzijski te na malajalam (jezik južne indijske pokrajine Kerala, op. prev.) i druge indijske jezike i nadam se da će se prevesti na francuski i španski. Francuski zbog sjeverne i zapadne Afrike, a španski zbog centralne i južne Amerike, gdje također postoji veliki interes za islam i naravno zbog same Španije.

To je bio moj glavni rad, ali pored toga napisao sam i brojne eseje, kao što uvijek radim. Završio sam prijevod *Kitab al-Masha'ir, Knjigu o metafizičkim prosezanjima* (*Book of Metaphysical Penetrations*) Mulla Sadre, a uređenje i pisanje predgovora sam dao Ibrahimu Kalinu, jednom od najodabranijih studenata koji je kod mene radio doktorat. On se poslije vratio u Tursku i sada radi kao viši savjetnik predsjednika Turske. U ovom periodu sam objavio tri knjige na perzijskom jeziku koje još nisu prevedene na engleski kao što jeste većina drugih.. U formi su pitanja i odgovora, ali su intelektualni i duhovni radovi i jednom će, možda, postati dostupni ljudima izvan perzijskog govornog područja.

Nekada se pojave i loši prijevodi, pa sam dio vremena potrošio pregledajući prijevode mojih djela na francuski, arapski, perzijski, engleski pa i njemački jezik. Moj njemački je slab u poređenju s drugim jezicima, ali djelimično ga poznajem, kao i španski i italijanski.

NOVI MUALIM: Da li ste i dalje zaočupljeni, kao što ste bili prije, problemima sa kojima se susreće moderni islamski svijet?

HOSSEIN NASR: Ja imam 85 godina i moja glavna preokupacija je da se priprelim za susret s Allahom. Ipak, još uvijek sam vrlo aktivan kao učenjak i učitelj. Radim kao profesor puno radno vrijeme. Naravno da se zanimam za te probleme, često me ljudi zaustavljaju i traže savjet. Dat ću vam primjer. Jedan od problema nametnut islamskom svijetu, koji smatram vještačkim je pitanje sunnjsko-šiijske podjele, što neprijatelji islama mogu iskoristiti protiv nas. Treba početi s nama koji smo sami sebi neprijatelji. Prije pedeset godina niko o tome uopće nije govorio. To što se u zapadnoj štampi piše da su sunnije i šiije uvijek ratovali jedni protiv drugih potpuno je apsurdno. Prije samo pola stoljeća, 1964. godine, osnovana je Aga Kan katedra za islamske studije na Američkom institutu u Bejrutu. Tamo sam upoznao na stotine muslimanskih porodica u

kojima je muž bio musliman sunnija, a žena muslimanka šiijka ili obrnuto, niko o tome nije čak ni razmišljao. Naravno, Osmanlije i Safavije su ratovali, ali to su bile dvije imperijalne sile. Čak i tada postojale su plodne umjetničke razmjene. Koliko je samo perzijskih kaligrafa djelovalo u Istanbulu! Bosanci i njihovi radovi dolazili su iz Istanbula u Iran. Bilo je mnogo intelektualnih i drugih preplitanja, nije bilo kao što se to sada želi prikazati. Ovo pitanje se raspičuje i našom glupošću, posebno ekstremnih sunnija s pokretima koji su počeli u Afganistanu i sada s IDIL-om i sličnim pojavama. Neću spominjati sve one takozvane "islamske fundamentalističke pokrete" od kojih najizraženiji dolaze sa sunnijske strane. Broj šiija koji svaki dan gube živote u Pakistanu i Indiji naprosto je zapanjujući.

Mnogi istaknuti naučnici idu u Irak, zapadnjački i muslimanski naučnici, Arapi i Perzijanci. Oni žele da sretnu Ajatollaha Sistaniya i velike šiijske vođe, jer žele da shvate gdje da

idu, šta da rade i slično.. Savjetovanje smatram vjerskom dužnošću jer o tim pitanjima koja su važna za budućnost islamskog svijeta znam više od većine drugih ljudi.

NOVI MUALIM: Da li vidite izlaz iz trenutnih sektaških konflikata na Bliskom Istoku. Mislite li da će ovi sukobi imati negativan utjecaj na tradicionalni islam?

HOSSEIN NASR: Oni sigurno imaju negativan utjecaj, mi ih trebamo prevladati. Utjecaji će svakako postojati, ali tradicionalni islam neće se promijeniti jednim ili drugim argumentom. Evo konkretan primjer. Prvi put sam otišao u Pakistan 1959. godine. Tamo sam postao prilično poznat i za vrijeme dok sam živio u Iranu često sam posjećivao Pakistan gdje sam držao predavanja u sklopu različitih naučnih programa. Prvo javno predavanje koje sam tamo održao posjetilo je na stotine ljudi, a bilo je na temu kritike modernog muslimanskog razumijevanja islamske filozofije i zbog čega mi samo kopiramo Zapad u studiranju naše vlastite filozofske tradicije. Tu su bile prisutne sunnije i šiije, a ja nisam čak ni razmišljao o tim pojmovima. M.M. Šerif, Šah Husejn Kureši i ostali poznati pakistanski učenjaci bili su sunnije. Drugi su, opet, bili šiije, kao što je Muhammad Ali Džinna, osnivač i prvi vođa Pakistana. Prvi iranski ambasador u Pakistanu Sejjid Ali Nasr bio je moj amidža i Muhammed Ali Džinna je posjećivao našu porodičnu kuću u Teheranu. Isto važi za Liakat Ali Kana, prvog premijera Pakistana. Niko o tome nije razmišljao na taj način. Stranci, Britanci, a sada i Amerikanci, morali su mnogo poraditi na tome da raspiere tu vatru i kreiraju svijest o podjeli, da postave bombe u šiijske džamije i navedu na odmazdu što je velika tragedija. Ja vjerujem da tradicionalni musliman, kao što sam i sam, koji vjeruje u ukupnost islamske tradicije, vraćajući se na Kur'an, kao prvo ne bi trebao da pokušava da nadmaši Poslanika. Da je Poslanik smatrao da nema sunnizma, niti šiizma, te da su ljudi oko njega svi ukrivu, ne bi

spominjao ljude oko Alije kao *š'atu Ali*. To je arapski izraz iz prvog stoljeća islama, iz doba Poslanika. Ova "podjela" vraća se u srce Poslanika i u njegovo biće. U biću Poslanika, ako razumijemo njegovu unutarnju realnost, na jednoj strani su Fatima i Alija, a na drugoj su Ebu Bekr i Omer, a oba elementa prisutna su u njegovom biću.

Čitav svoj život proveo sam pokušavajući da sagradim mostove, i u Iranu, također. Jedan broj tvrdolinijaša u Iranu mislio je da sam sunnija, proklinjali su me i pisali članke u novinama protiv mene. Ja nisam obraćao pažnju, jer atmosfera u to vrijeme bila je krasna. Šejh Šeltut, šejhu-l Azhar, otvorio je katedru šiijjskih studija na Al-Azharu. U isto vrijeme, mi u Iranu otvorili smo katedru šafijskog prava na Teheranskom univerzitetu, radili smo sve što smo mogli na obje strane.

Naravno, tada je došla Iranska revolucija i saudijska reakcija na to, napravljene su mnoge greške na samom početku. Zatim su pokušali da poprave situaciju. Održana je velika konferencija 1982. godine u Kairu o sunnizmu i šiizmu iza koje sam ja stajao. Došli su da me posjete dok sam bio u Saudijskoj Arabiji na umri i pitali: "Šta da radimo, pogriješili smo?" Predložio sam da organizujemo konferenciju u Egiptu. To su bile sunnije, ali u izvjesnom smislu i šiije. Oni su tada rekli: "Mi smo *š'atu-l-farah* (stranka radosti), a u Perziji su *š'ia'tu-l-huzn* (stranka tuge), oni uvijek plaču, a mi se uvijek smijemo." Oni su nam bili veoma bliski, za razliku od Saudijske Arabije koja ne bi napravila nešto takvo. Čak i danas, veliki šejhovi Al-Azhara kao što je šejh Ali Džuma, zatim veliki muftija Egipta i ljudi slični njemu, veoma podržavaju da sunnije i šiije budu braća i prijatelji. Iako sam u egzilu, uvijek kažem, jer je važno govoriti istinu, da je, Ajatollah Homeini – koji je kreirao najmoćniji islamski pokret u modernoj islamskoj historiji – nikada nije govorio o šiizmu, već je uvijek govorio "naš islam" i isticao da je sektaštvo otrov i da se mi

tradicionalisti moramo izdići iznad toga i predstavljati jedinstvo islama.

Danas mi prijatelji u Pakistanu kažu: "Nemoj dolaziti da držiš predavanja ovdje, jer kao poznatog šiijjskog učenjaka neko te može ubiti." Situacija se jeste pogoršala, ali mislim da nije tako loša. Muslimani vaše zemlje, Bosne, dobar dio Sjeverne Afrike, Indije, čak i Indonezije, gdje nema vehabijskog utjecaja ili novca koji kupuje ljude i propagira mržnju protiv sufizma i šiizma, mora se oduprijeti nametanju takvog islama. Saudijci su trošili i još uvijek za to troše ogroman novac, a Amerikanci su im u tome pomagali. Al-Kaida se ne bi formirala, sva ubijanja u Pakistanu ne bi se desila da Amerikanci nisu pomagali Saudijsku Arabiju koja je slala propagatore vehabizma u Centralnu Aziju i Pakistan, ili u Afganistan gdje za to prije niko nije ni čuo. Sav ovaj nered koji imamo desio se, nažalost, zahvaljujući zapadnoj politici i saudijskom novcu. Uloga tradicionalnog islama danas je da se izdignemo iznad ovoga i pokažemo šta je bio normativ tokom islamske historije. Čak i danas, ekstremnim aktivnostima bavi se samo manjina. Otiđite u jedno afganistansko selo, oni nisu Al-Kaida ili vehabije uopće, oni su tradicionalni Afganci. Zemlje poput Bosne, el-hamdu lillillah, ne slijede ovaj ekstremni islam te mogu imati veoma važnu ulogu za budućnost islama.

NOVI MUALIM: Svjedoci smo rastuće ksenofobije i islamofobije svuda širom svijeta. Šta bi bio islamski odgovor – prihvatljiv svima – na ove trendove?

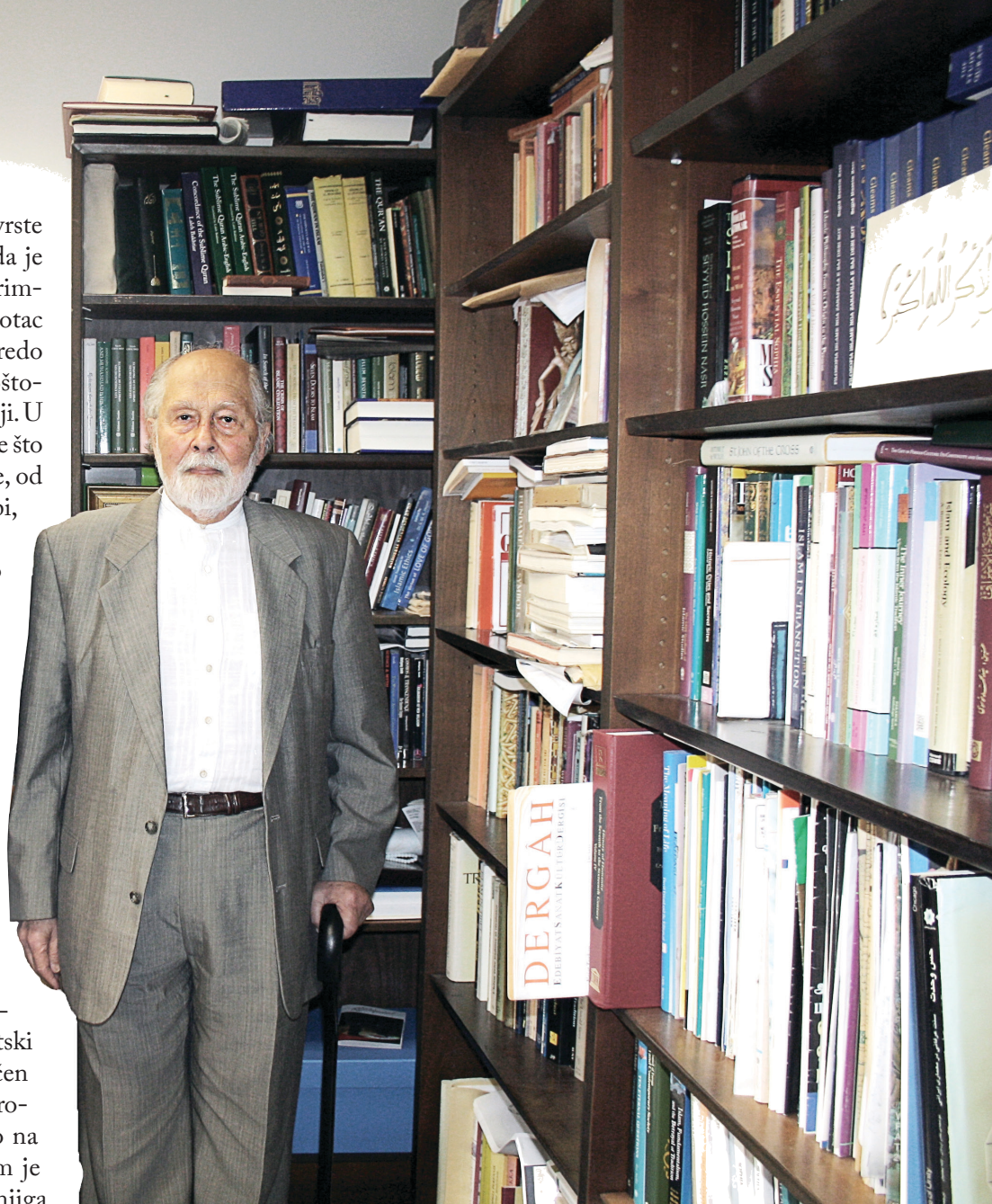
HOSSEIN NASR: Dopustite da vam navedem kratak historijski prikaz. U emevijskom periodu Ivan Damaščanski napisao je knjigu protiv islama, o tome kako je islam lažna religija. Iako su mu zbog toga mogli odsjeći glavu, u jedinstvenoj atmosferi emevijskog Damaska ništa mu nisu uradili, već je nastavio živjeti u gradu u miru i poštovanju do kraja svog života. Međutim, ova knjiga je stigla u Evropu, gdje je prevedena na latinski jezik. Ivan ju je izvorno napisao na grčkom, a bila je

prevedena i na arapski. Ta knjiga poslužila je kao osnova da se islamu usprotive kao herezi. Pojavile su se sve vrste nevjerovatnih priča, od toga da je Poslanik bio ekskomunicirani rimski biskup, dotle da je njegov otac oženio kamilu. Svejedno, uporedo s time, postojalo je i veliko poštovanje prema islamskoj civilizaciji. U Srednjem vijeku poštovalo se sve što je islamsko, od svile do algebre, od astronomije do vodenih pumpi, praktično i teorijski.

Nakon toga, ovo sam rekao stotinu puta i reći ću i sto prvi put, moderni muslimani počeli su praviti veliku grešku kad su došli do evropske renesanse, koja je istovremeno mrzila evropski Srednji vijek i islam. Najgore stvari ikad napisane o Arapima napisao je Petrarca, jedan od začetnika renesansnog pokreta u Italiji. Nauke koje su se pojavile u vrijeme renesanse prije Galileja bile su pod dubokim utjecajem islamskih učenja. Moderni muslimani razvili su potpuno idiotski način razmišljanja, koji, uobličan u silogizam, glasi: moderna Evropa je odlična, islam je utjecao na modernu Evropu, dakle, islam je odličan. Imamo na stotine knjiga i članaka na arapskom, perzijskom, urdu, engleskom i drugim jezicima koji veličinu islama i islamske civilizacije vide u tome što je utjecala na Evropu, koja je sada antiislamska i zaista antitradicionalna.

Iako Evropljani više nisu dobri kršćani, kršćanstvo je preživjelo. Katolička crkva je prionula za ovo viđenje islama dok je istovremeno odbacila druge stvari iz vlastite prošlosti. I protestantizam je islam smatrao herezom, ali su osporili teologiju koja je stajala u pozadini toga i bili malo otvoreniji od katolika. To je trajalo do perioda kolonijalizma. Spomenut ću znakovit događaj koji se desio tokom Francuske revolucije. Revolucionarne vođe, Robespier i ostali, poslali su na giljotinu ili potopili na hiljade

katoličkih svećenika u rijeci Seni, za koju se kaže se da je bila puna tijela svećenika ili njihovih glava. To je bio događaj bez presedana. U isto vrijeme francuska vlada platila je francuskim misionarima da idu u sjevernu Afriku i propagiraju kršćanstvo među muslimanima, što je bilo krajnje licemjerno.

Katolička crkva i dalje se držala svoga protivljenja islamu, uz neke izuzetke, kao što je bilo s protestantima u Srednjem vijeku. Savonarola je spaljen na lomači jer što se protivio Katoličkoj crkvi i do neke mjere podržavao islam. Islam je postao "drugi" i ljudi koji su željeli da kritiziraju kršćanstvo, često su mu se okretali. U 19. stoljeću, u kolonijalnom periodu, stvari su se počele unekoliko mijenjati,

posebno u Francuskoj i Engleskoj gdje se, zbog t veoma velikih muslimanskih kolonija, znanje o islamu postepeno počelo da širiti, kao i orijentalizam. Orijentalizam je, naravno, uglavnom bio u službi kolonijalizma. U knjizi *Et-Tebšir ve-l-isti'mar fi biladi-l-'arebija* (*Misionarstvo i kolonijalizam u arapskim zemljama*), koju su napisali libanski autori Mustafa Halidi i Omer Ferruh 1953. Godine se veoma jasno govori o tome. Ipak, postoje orijentalisti koji su također uvaženi naučnici. Znam da postoje knjige koje kažu da su svi orijentalisti isto što i orijentalizam opisan u knjizi *Orijentalizam*. Međutim, to nije posve tačno. Postoje orijentalisti filolozi, lingvisti i drugi koji su objavili brojne knjige u Holandiji, Parizu i drugdje.

Naprimjer *Mukaddima* Ibn Halduna prvi put je objavljena u Evropi, kao i mnoge druge značajne islamske knjige. Njihova tumačenja često su pogrešna, o čemu sam mnogo pisao, ali nemam isključiv stav po tom pitanju.

Velika prepreka za kršćanstvo bila je prihvatiti islam kao objavu. To je zato što kršćani tumače odlomak iz evanđelja po Ivanu "Ja sam put, istina i život" kao da je Krist rekao: "Ja sam jedini put." Ali, Krist nije rekao: "Ja sam jedini put." Interpretaciju Kristovog kazivanja kršćani često

ja sam bio pozvan na tu konferenciju. Bilo je zaista izvanredno iskustvo slušati izlaganje Massignona, koji je bio katolički kardinal, ali mu je, istovremeno, srce bilo naklonjeno islamu. To je zaista bio izvanredan ambijent. Tim putem sam nastavio ići godinama. Bio sam na čelu brojnih islamskih delegacija koje su išle u Vatikan. Posljednju delegaciju u Rim vodio sam prije dvije godine. U ovom periodu stvari su unaprijeđene i kod protestanata i katolika. John Hick (Džon Hik), veliki protestantski teolog na-

“Jedan od problema nametnut islamskom svijetu, koji smatram vještačkim je pitanje sunnijsko-šiijske podjele, što neprijatelji islama mogu iskoristiti protiv nas. Treba početi s nama koji smo sami sebi neprijatelji. Prije pedeset godina niko o tome uopće nije govorio.”

koriste da bi govorili o konačnosti kršćanstva, što nije istina. Krist nije tvrdio, kao Poslanik, s.a.v.s., da je on *hatem el-enbija'* (pečat poslanstva), niti je kršćansko Sveto pismo Krista tako nazivalo. Oni kažu: "Bog je dao Krista svijetu kao Svog jedinog sina." Neko bi mogao doći i reći: "U redu, to je Njegov jedini sin, a šta je s Njegovim kćerkama?" Ovo je apsolutizacija koja je bila velika prepreka sve do vremena pape Pia XII, koji je bio posljednji ortodokсни papa, nakon njega je izmijenjena latinska misa. Kad je poslao svoga ambasadora ili nuncija u Libiju, rekao mu je: "Ne misli da ideš u pagansku zemlju, Libijci kao i mi vjeruju u jednog Boga." Tekst o tome se nalazi u Vatikanu. Ovo je vrlo, vrlo važno.

Nakon toga sa Ivanom XXIII dolazi reforma i sve je razvodnjeno i modernizirano i povećan je interes za dijalog. Ja s katolicizmom vodim dijalog već duže od pedeset godina. Sa predsjednikom Harvardskog islamskog društva i poznatim naučnicima održana je prva konferenciju o islamu i kršćanstvu u Maroku. Tu su bili prisutni svi veliki naučnici sa Zapada kao što su Louis Massignon (Lui Masinjon), Sir Hamilton Gibb, Louis Gardet (Lui Garde) i ostali. I

pisao je knjigu o nama dvojici i našem diskursu o islamu i kršćanstvu. On je prihvatio islam kao objavu. Pored njega, neki katolički teolozi također, što je pokazatelj da se stvari popravljaju.

Nakon toga desila su se dva veoma nesretna događaja. Jedan, sam po sebi sretan, ali u izvjesnom smislu nesretan za nas, je pad Sovjetskog Saveza, kada je Zapad izgubio neprijatelja potrebnog da bi se oružje moglo prodavati. Sovjetski Savez se raspao, pa su nakon nekog vremena za svoga neprijatelja uzeli islam. Drugi nesretan događaj bio je, naravno, 11. septembar, nakon kojeg se u srcima mnogih kristalizirala mržnja prema islamu.

Otada se, nažalost, list okreće. U toku je bio trend sve boljeg razumijevanja islama čemu svjedoče na stotine univerziteta u Sjedinjenim Američkim Državama na kojima muslimani predaju islamske studije. Mnogi od njih su moji studenti. Dolaze mlađi ljudi i mi preuzimamo islamske studije, kao što su židovi preuzeli židovske studije, na čemu im čestitam. Kad su oni došli u Ameriku, na svakoj katedri židovskih studija predavali su kršćani, osim na jednoj. Sada, na svakoj predaju židovi. To isto i mi trebamo uraditi.

Dakle, dva trenda idu istovremeno. U isto vrijeme islamofobija se povećava, mnogo više u Evropi nego u Americi. Međutim, i u Americi, u tzv. biblijskom pojasu islamofobija je mnogo jača nego u Novoj Engleskoj, ovdje kod nas, ili u Kaliforniji. Ti krajevi Amerike su mnogo otvoreniji. Osim toga, treba spomenuti i sadašnju politiku ove zemlje. Predsjednik SAD-a otvoreno vrijeđa islam, njegov šef osiguranja Bolton otvoreni je neprijatelj islama, što je potvrdio svojim izjavama mnogo puta, kao i državni sekretar za vanjske poslove. Sada ulazimo u vrlo opasne vode, nadam se, inša-Allah, da ćemo izbjeći najgore.

NOVI MUALIM: Islamske studije na Zapadu razvijaju se dugi niz godina. Da li mislite da se na njima još uvijek ne izučava dovoljno tradicionalni islam?

HOSSEIN NASR: Nedovoljno se izučavao, ali sve više se izučava. Kad sam bio na Harvardu, radio sam doktorat iz historije nauka, ali sam također studirao i islamske nauke sa Sir Hamiltonom Gibbom, koje su se mnogo manje izučavale nego sada. Mi smo samu ideju tradicionalnog islama stavili na mapu. Nije da ga svi prihvataju i razumiju, ali sada su perenijalna filozofija, islamske studije i ljudi kao što sam ja sam dobro poznati. Mi smo svjesni da predstavljamo veoma važan pogled na islam.

Prije pedeset godina, uopće nije bilo tako. Dakle stvari izgledaju mnogo bolje. Osim toga, treba spomenuti muslimane iz druge generacije doseljenika. Prva generacija nakon što se doselila ovdje, morala je zarađivati novac, tako da nije bila veoma zainteresirana za islam. Slijedeća generacija je ekonomski i socijalno situirana i mnogi su zainteresirani za islam. Među njima su neki veoma nadareni mladi islamski učenjaci pakistanskog, arapskog, perzijskog i najviše turskog porijekla. Iz jugoistočne Azije znam nekoliko mladih ljudi. Nisam u potpunosti obeshrabren. Predajem preko pedeset godina. Počeo sam karijeru predajući na Harvardu, zatim sam

predavao dvadeset godina u Iranu, a zatim ponovo trideset godina u SAD-u. Imam veoma dugo iskustvo u podučavanju i kada pogledam iza sebe, nisam nesretan, kad je riječ o – neću reći progresu – već napredovanju islamskih studija u ovoj zemlji.

NOVI MUALIM: Šta bi bila Vaša poruka muslimanskoj omladini u Bosni?

HOSSEIN NASR: To je veoma važno pitanje. Tri stvari: prvo, da ih ne zavara sjajna površina modernosti, da razmisle dobro. Modernost kao filozofija već je u čorsokaku, ona ubija svijet, ubija prirodu, ubija sve. Mi ne možemo slijediti put koji je došao u slijepu ulicu kao što je ovaj, zato moramo držati naše oči otvorenim. Bosanska zajednica je u vrlo dobroj situaciji jer ovome može svjedočiti iz blizine, mnogo bolje nego ljudi iz Bangladeša ili Sumatre. Vi vidite moderno zapadnjačko društvo oko sebe, tako da možete biti neka vrsta očiju i ušiju islamske inteligencije.

Drugo, da oživite i očuvate svoju vlastitu intelektualnu tradiciju, koja je kao dio osmanskog svijeta, veoma bogata. Vaši veliki učenjaci imali su kontakte sa Istanbulom, Bursom i ostalim centrima osmanske kulture i bili veoma istaknuti. Oni su, također, imali centralnu ulogu u odnosu na ostale muslimane Balkana kao što

“Uloga tradicionalnog islama danas je da se izdignemo iznad ovoga i pokažemo šta je bio normativ tokom islamske historije. Čak i danas, ekstremnim aktivnostima bavi se samo manjina. Otiđite u jedno afganistansko selo, oni nisu Al-Kaida ili vebabije uopće, oni su tradicionalni Afganci. Zemlje poput Bosne, el-hamdu llillah, ne slijede ovaj ekstremni islam te mogu imati veoma važnu ulogu za budućnost islama.”

su Albanci, Makedonci, Kosovari i ostali. Mislim da je veoma važno da Bosanci sačuvaju tu vrstu jedinstva evropskog islama među starim evropskim muslimanskim zajednicama.

Treće, što mislim da je veoma važno: Bosanci imaju mnogo bolju priliku da nauče zapadne jezike, da znaju kakav je zbilja Zapad. Vi nemate mnogo utjecaja na islamski svijet sada, ali ako počnete da pišete o značajnim pitanjima, kao što su: kako se islam može suočiti s modernom civilizacijom i sačuvati svoj integritet, imat ćete mnogo prepreka, ali predstavljat ćete intelektualni dio islamskog tijela, mozak islamskog tijela, oči islamskog tijela. Vi možete pomoći ljudima u Egiptu, Pakistanu, Iranu i drugim mjestima. Smješteni ste u srcu Evrope, gotovo da svi znate neki od evropskih jezika, treba vam samo nekoliko minuta do Beča, Pariza i ostalih evropskih velikih centara,

tako da možete zaista biti uši i oči za ostatak islamskog svijeta.

Navest ću vam jedan obrnut primjer. Kada su Zapadnjaci htjeli da osvoje islamski svijet oni su iskoristili maronite iz Libanona, malu kršćansku zajednicu koja im je pomogla i dugi niz vremena bila uši i oči Francuzima. Naravno, ovdje nije ista situacija, ovo samo navodim kao primjer. Mislim da će čitav balkanski region s Bosnom u svom centru, inša-Allah, kao i Albanija postati značajan i imati veoma važnu ulogu, ako uspije kod sebe postići intelektualno samopouzdanje. Veoma mi je drago da su moji skromni radovi prevedeni na bosanski jezik, kao i na albanski, što je put da se i tamo oživi muslimanski intelektualni sloj koga je uništio Enver Hodža, mnogo gore nego što je to bilo u Bosni. To bi bilo sve što imam da kažem, molim se za Vas, a i Vi sami dio ste tog procesa.

الموجز

الطائفية سم قاتل

حوار مع الأستاذ: السيد حسين نصر
أجرت الحوار: فاطمة جوتيتش

تحدثنا مع الأستاذ السيد حسين نصر عن المشاكل التي يواجهها العالم الإسلامي اليوم، والصراعات الطائفية التي تزلزل الشرق الأوسط، والإسلام التقليدي، وتنامي كراهية الغير والإسلاموفوبيا في العالم بأسره. ويعد السيد حسين نصر أحد أبرز العلماء والفلاسفة المسلمين المعاصرين. وهو من مواليد 1933 في إيران، وتلقى تعليمه الجامعي في معهد ماساتشوستس للتكنولوجيا (MIT) وجامعة هارفرد. شغل منصب رئيس جامعة طهران، وأسس الأكاديمية الإيرانية للفلسفة. ومنذ عام 1984 يحاضر الدراسات الإسلامية بجامعة «جورج واشنطن» وهو اليوم أستاذ فخري فيها. له أكثر من 25 كتاباً، بينما يفوق عدد أبحاثه ومقالاته العلمية الخمسمائة، وقد ترجمت كتبه ومقالاته إلى الكثير من لغات العالم بما فيها اللغة البوسنية.

Summary

SECTERIANISM IS A POISON
Interview with prof. Seyyed Husein Nasr
by
Fatima Žutić

With prof. Seyyed Husein Nasr, one of the most renowned contemporary islamic scholars and philosophers, we discussed current problems facing the Muslim world, sectarian conflicts shattering the Middle East, traditional Islam and growing xenophobia and islamophobia throughout the world. Born in 1933 in Iran, he was educated at MIT (Massachusetts Institute of Technology) and Harvard University. He was a rector of Teheran University and founder of the Imperial Iranian Academy of Philosophy. At present, he is professor emeritus at the George Washington University, where he has been teaching Islamic Studies since the year 1984. He is the author of 25 books and over five hundred articles. His work has been translated to numerous world languages including Bosnian language.